

RZP.050.2.2024.AB
Warszawa, 10 października 2024

Pan
Szymon Hołownia
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku!

Odpowiadając na interpelację Pana Posła Dariusza Mateckiego i grupy posłów nr 4629 „w sprawie wytycznych dotyczących dostępu do procedury przerwania ciąży (zabicia dziecka)”, uprzejmie przekazuję następujące informacje i wyjaśnienia w odniesieniu do poszczególnych postawionych w interpelacji pytań.

„Jakie były przesłanki merytoryczne i prawne do wprowadzenia wytycznych, które mogą prowadzić do zmniejszenia ochrony życia nienarodzonego i de facto umożliwić aborcję na życzenie?”

Opracowany przez Ministerstwo Zdrowia dokument stanowi zestawienie obowiązujących przepisów prawnych odnoszących się do wskazanej w ich tytule materii, nie wprowadzają nowych norm czy też regulacji. W dokumencie wyraźnie wskazano okoliczności, w których – zgodnie z przepisami ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. *o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* – możliwe jest przerwanie ciąży. Zawarte w nim informacje pozwolą podmiotom leczniczym na właściwe stosowanie przepisów prawa w tym zakresie, a tym samym spowodują poprawę faktycznej dostępności do dopuszczalnej prawem procedury przerwania ciąży. To z kolei powinno zapewnić jednakowe i zgodne z prawem traktowanie kobiet, które chcą skorzystać z przysługującego im w tym zakresie prawa.

„W jaki sposób Pani Minister planuje zapewnić, że wytyczne nie będą prowadzić do praktykowania aborcji na życzenie pod pozorem zagrożenia zdrowia psychicznego, co jest sprzeczne z obowiązującą ustawą o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży?”

Jak wyraźnie podkreślono powyżej opracowany przez Ministerstwo Zdrowia dokument stanowi zestawienie obowiązujących przepisów prawnych odnoszących się do procedury przerwania ciąży i nie wprowadza nowych norm czy też regulacji.

Dodatkowo należy wyjaśnić, że w świetle przepisów ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentystry* (Dz. U. z 2023 r. poz. 1516, z późn. zm.) wykonywanie zawodu lekarza polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, w szczególności: badaniu stanu zdrowia, rozpoznawaniu chorób i zapobieganiu im, leczeniu i rehabilitacji chorych, udzielaniu porad lekarskich, a także wydawaniu

opinii i orzeczeń lekarskich. Lekarz orzeka o stanie zdrowia określonej osoby po uprzednim, jej zbadaniu, a także po analizie dostępnej dokumentacji medycznej tej osoby. Zgodnie z art. 4 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentysty* lekarz ma obowiązek wykonywać zawód, zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej, dostępnymi mu metodami i środkami zapobiegania, rozpoznawania i leczenia chorób, zgodnie z zasadami etyki zawodowej oraz z należytą starannością. Jednocześnie, zgodnie z art. 53 ustawy z dnia 2 grudnia 2009 r. *o izbach lekarskich* (Dz. U. z 2021 r. poz. 1342) za naruszenie przepisów związanych z wykonywaniem zawodu lekarza członkowie izb lekarskich¹⁾ podlegają odpowiedzialności zawodowej.

„Dlaczego wytyczne zabraniają lekarzom ginekologom zwoływania konsylium lub uzyskiwania dodatkowych opinii, co mogłoby zapewnić rzetelność i zgodność z prawem decyzji o przerwaniu ciąży?”

Zgodnie z art. 4a ust. 5 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. *o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* zaistnienie okoliczności, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety ciężarnej stwierdza inny lekarz niż dokonujący przerwania ciąży, chyba że ciąża zagraża bezpośrednio życiu kobiety.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 22 stycznia 1997 r. *w sprawie kwalifikacji zawodowych lekarzy, uprawniających do dokonania przerwania ciąży oraz stwierdzania, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety lub wskazuje na duże prawdopodobieństwo ciężkiego i nieodwracalnego upośledzenia płodu albo nieuleczalnej choroby zagrażającej jego życiu* (Dz. U. poz. 49) wystąpienie okoliczności wskazujących, że ciąża stanowi zagrożenie dla życia lub zdrowia kobiety ciężarnej, stwierdza lekarz posiadający tytuł specjalisty w zakresie medycyny właściwej ze względu na rodzaj choroby kobiety ciężarnej.

Z przywołanych przepisów wynika także jednoznacznie, że do stwierdzenia wystąpienia okoliczności, że ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety wymagane jest tylko jedno orzeczenie lekarza specjalisty w zakresie medycyny właściwej ze względu na rodzaj choroby kobiety ciężarnej, co do zasady zatem uzależnianie możliwości przerwania ciąży od uzyskania dodatkowych orzeczeń albo opinii lekarzy nie znajduje uzasadnienia i należy traktować jako ograniczenie dostępu do tej procedury. Ustawa w żadnym miejscu nie zobowiązuje także do powołania konsylium.

Oczywiście, zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentysty*, w razie wątpliwości diagnostycznych lub terapeutycznych lekarz z własnej inicjatywy bądź na wniosek pacjenta lub jego przedstawiciela ustawowego, jeżeli uzna to za uzasadnione w świetle wymagań wiedzy medycznej, może zasięgnąć opinii właściwego lekarza specjalisty lub zorganizować konsylium lekarskie. Jednakże jeżeli inny lekarz specjalista uprzednio stwierdził przesłanki do przerwania ciąży, przedmiotem konsylium nie może być ponowne analizowanie tych przesłanek.

Zasięgnięcie opinii albo zorganizowanie konsylium z inicjatywy lekarza jest zatem możliwe, ale powinno być traktowane jako odstępstwo od reguły i nie powinno stanowić odgórnego, pozaustawowego wymogu regularnie stosowanego przez lekarzy bądź obowiązującego jako norma w podmiocie leczniczym.

Jest to szczególnie istotne mając na względzie przywołany art. 4a ust. 5 ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. *o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*, zgodnie z którym zaistnienie okoliczności, gdy ciąża zagraża życiu lub zdrowiu kobiety ciężarnej stwierdza inny lekarz niż dokonujący przerwania ciąży, chyba że ciąża zagraża bezpośrednio życiu kobiety.

¹⁾ Należy przy tym wyjaśnić, że lekarz zamierzający wykonywać zawód, któremu okręgowa rada lekarska przyznała prawo wykonywania zawodu zostaje równocześnie wpisany na listę członków tej izby lekarskiej.

„Czy Ministerstwo Zdrowia planuje wprowadzenie mechanizmów kontroli i nadzoru nad realizacją wytycznych, aby zapobiec ich niewłaściwemu wykorzystaniu i zagwarantować zgodność z konstytucyjną ochroną życia?”

W związku z tym, że opracowany przez Ministerstwo Zdrowia dokument nie tworzy nowych norm prawnych, stanowi jedynie kompleksową informację o obowiązujących przepisach w rozważanym obszarze, nie jest planowane tworzenie do niego odrębnych mechanizmów kontroli.

„Jak Ministerstwo Zdrowia zamierza chronić prawa lekarzy i personelu medycznego, którzy odmawiają udziału w aborcji z powodów sumienia, wobec groźby sankcji finansowych dla placówek medycznych?”

Zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentysty*, lekarz może powstrzymać się od wykonania świadczeń zdrowotnych niezgodnych z jego sumieniem, z zastrzeżeniem art. 30 ww. ustawy (który przewiduje obowiązek lekarza do udzielenia pomocy lekarskiej w każdym przypadku, gdy zwłoka w jej udzieleniu mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia).

Oznacza to, że z tzw. „klauzuli sumienia” nie może skorzystać lekarz, w przypadku, w którym zwłoka w udzieleniu pomocy lekarskiej mogłaby spowodować niebezpieczeństwo utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia pacjentki. Co więcej, w świetle ustawy z dnia 7 stycznia 1993 r. *o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży*, w przypadku, gdy ciąża zagraża bezpośrednio życiu kobiety, okoliczność tę może stwierdzić ten sam lekarz, co wykonujący procedurę przerwania ciąży. W takiej sytuacji w świetle prawa absolutnie wykluczone jest powołanie się przez lekarza na tzw. „klauzulę sumienia”.

Fakt powstrzymania się od wykonania świadczenia niezgodnego z sumieniem lekarz ma obowiązek odnotować w dokumentacji medycznej. Lekarz wykonujący swój zawód na podstawie stosunku pracy lub w ramach służby ma ponadto obowiązek uprzedniego powiadomienia na piśmie przełożonego.

Należy również wyraźnie podkreślić, że tzw. „klauzula sumienia” jest prawem wyłącznie lekarza, nie może się na nią powoływać podmiot leczniczy.

Ustawa z dnia 7 stycznia 1993 r. *o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży* w art. 4b określa, że „osobom objętym ubezpieczeniem społecznym i osobom uprawnionym na podstawie odrębnych przepisów do bezpłatnej opieki leczniczej przysługuje prawo do bezpłatnego przerwania ciąży w podmiotach leczniczych”. Świadczenia gwarantowane związane z przerywaniem ciąży zostały ujęte w załączniku nr 1 do rozporządzenia Ministra z dnia 22 listopada 2013 r. *w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego*. W świetle obowiązujących przepisów, w tym rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. *w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej* wszystkie podmioty lecznicze (szpitale), które zawarły umowę z Narodowym Funduszem Zdrowia, mają obowiązek udzielania świadczeń w nim przewidzianych – w pełnym zakresie i zgodnie z obowiązującym prawem. Podpisując umowę o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, świadczeniodawca zobowiązuje się do realizacji wszystkich świadczeń określonych jako gwarantowane w stosownych rozporządzeniach wykonawczych do ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. *o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych*, w danym zakresie i rodzaju świadczeń, na jaki została zawarta umowa. Ponadto, zgodnie z § 3 ust. 6 załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. *w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej* świadczeniodawca realizujący z Narodowym Funduszem Zdrowia umowę w rodzaju leczenie szpitalne w zakresie położnictwo i ginekologia, w przypadkach, gdy

zakończenie ciąży jest dopuszczalne przepisami prawa powszechnie obowiązującego, jest zobowiązany do wykonywania świadczeń zakończenia ciąży, o których mowa w części I załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 22 listopada 2013 r. *w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia szpitalnego*, w miejscu udzielania świadczeń, niezależnie od powstrzymania się przez lekarza wykonującego zawód u tego świadczeniodawcy od wykonania świadczenia, zgodnie z art. 39 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. *o zawodach lekarza i lekarza dentysty*. Niewykonanie tego obowiązku skutkuje karą umowną w wysokości do 2% kwoty zobowiązania wynikającego z umowy za każde stwierdzone naruszenie. Niezależnie od tego, w przypadku naruszenia przywołanego powyżej § 3 ust. 6 załącznika do rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 8 września 2015 r. *w sprawie ogólnych warunków umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej* Prezes Funduszu Narodowego Funduszu Zdrowia albo dyrektor oddziału wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia może również rozwiązać umowę w części albo w całości, bez zachowania okresu wypowiedzenia.

Z wyrazami szacunku
z upoważnienia Ministra Zdrowia
Wojciech Konieczny
Sekretarz Stanu
/dokument podpisany elektronicznie/